

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

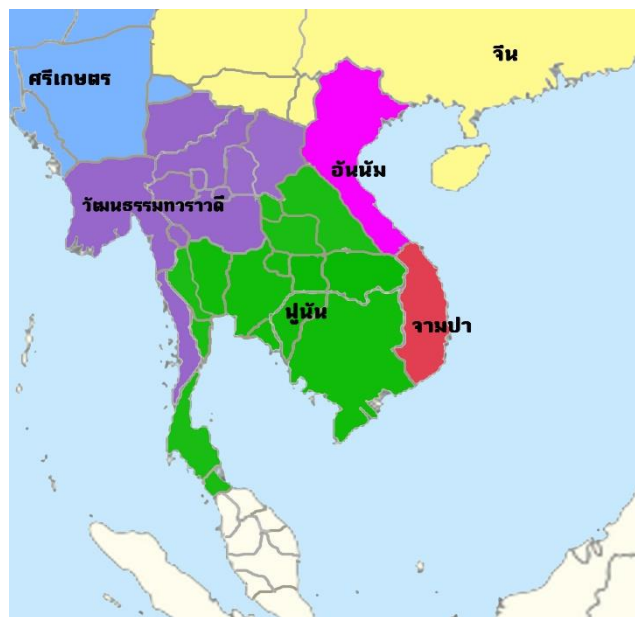
หมวดวิชาแกนพุทธศาสนา

เอกสารประกอบการสอนรายวิชา

รหัส ๐๐๐ ๑๕๘

ประวัติพุทธศาสนา

History of Buddhism

[บรรจง โสตาดี](#)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

รายละเอียดของรายวิชา

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา   มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขต/คณะ/ภาควิชา   [วิทยาเขตสุรินทร์](#)

หมวดที่ ๑

ข้อมูลทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา

๐๐๐ ๑๕๘   ประวัติพุทธศาสนา
History of Buddhism

๒. จำนวนหน่วยกิต

๒ (๒-๐-๔)

๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา

หลักสูตร   พุทธศาสตรบัณฑิต
ประเภทของรายวิชา   หมวดวิชาแกนพระพุทธศาสนา

๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา ผศ.บรรจง โสดาดี

๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน

ภาคการศึกษาที่ ๑/๒๕๖๒
นิสิตชั้นปีที่ ๑

๖. สถานที่เรียน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดสุรินทร์

๗. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด

วันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒

หมวดที่ ๒

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะเด่นของพุทธศาสนา มีความรู้ความเข้าใจการแยกนิกาย การขยายตัวของพุทธศาสนาเข้าไปในนานาประเทศ มีความรู้ความเข้าใจอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อวัฒนธรรมในประเทศนั้นๆ และมีความรู้ความเข้าใจสามารถอธิบายการเกิดองค์การหรือกระบวนการใหม่ๆ ในวงการพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาเนื้อหาในบทนี้แล้ว ผู้ศึกษาสามารถ

- ๑) อธิบายประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะเด่นของพุทธศาสนา
- ๒) อธิบายการแยกนิกาย การขยายตัวของพุทธศาสนาเข้าไปในนานาประเทศ
- ๓) วิเคราะห์อิทธิพลของพุทธศาสนาต่อวัฒนธรรมในประเทศต่างๆ
- ๔) อธิบายการเกิดขึ้นขององค์การหรือกระบวนการใหม่ๆ ในพุทธศาสนาในปัจจุบัน

๒. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

- ๑) เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐาน สกอ.
- ๒) เพื่อให้มีเนื้อหาสาระและความทันสมัยมากยิ่งขึ้น
- ๓) เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน
- ๔) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และปรัชญาการศึกษาของมหาวิทยาลัย

หมวดที่ ๓

ลักษณะและการดำเนินการ

๑. คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาประวัติพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความสำคัญและลักษณะเด่นของพุทธศาสนา การแยกนิกายของพุทธศาสนา การขยายตัวของพุทธศาสนาเข้าไปในนานาประเทศ และอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อวัฒนธรรมในประเทศนั้นๆ รวมทั้งศึกษาขบวนการและองค์การใหม่ๆ ในวงการพุทธศาสนายุคปัจจุบันและอนาคต

๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง
๓๐ ชั่วโมง	ตามความต้องการของนิสิตเฉพาะราย	ไม่มี	๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์

๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็น

รายบุคคล

- อาจารย์ประจำรายวิชา ประกาศเวลาให้คำปรึกษาผ่านเว็บไซต์คณะ
- อาจารย์จัดเวลาให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือ รายกลุ่มตามความต้องการ ๑ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เฉพาะรายที่ต้องการ)

หมวดที่ ๔

การพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต

๑. คุณธรรม จริยธรรม

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างราบรื่น และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยผู้สอนต้องพยายามสอดแทรกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมไปพร้อมกับการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยมีความคุณธรรมจริยธรรมตามคุณสมบัติของหลักสูตร

๑.๑ คุณธรรม จริยธรรมที่ต้องพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรมหลักที่ต้องพัฒนา ได้แก่ ความมีวินัยและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ความมีน้ำใจ มีจิตอาสา จิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ชาติ ศาสนา คุณธรรม จริยธรรมรองที่ต้องพัฒนา ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ กตัญญู มีศีลธรรม และเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๒ วิธีการสอน

- กำหนดกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ บนพื้นฐานของระเบียบมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดคุณค่าและสร้าง ความมีวินัยและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ความมีน้ำใจ มีจิตอาสา จิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ชาติ ศาสนา อย่างเป็นรูปธรรม

- แนะนำการฝึกปฏิบัติและการทำโครงการเพื่อตระหนักความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ และอธิบายสอดแทรกในเนื้อหาให้เกิดสำนึกในความซื่อสัตย์ กตัญญู ศีลธรรม และเห็นคุณค่าศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑.๓ วิธีการประเมินผล

- ใช้เกณฑ์คะแนนประเมินคุณธรรม จริยธรรมหลัก คือ ความมีวินัยและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

- สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกด้านคุณธรรม จริยธรรมรอง ทั้งในห้องเรียน

๒. ความรู้

๒.๑ ความรู้ที่ต้องได้รับ

ความรู้หลัก นิสิตมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และเนื้อหาของวิชา คือ ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะเด่นของพุทธศาสนา มีความรู้ความเข้าใจการแยกนิกายขยายตัวของพุทธศาสนาเข้าไปในนานาประเทศ มีความรู้ความเข้าใจอิทธิพลของพุทธศาสนาต่อวัฒนธรรมในประเทศนั้นๆ และมีความรู้ความเข้าใจสามารถอธิบายการเกิดองค์การหรือกระบวนการใหม่ๆ ในวงการพุทธศาสนาได้ และนิสิตมีความรอบรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งของพุทธศาสนาในประเทศไทยและในโลก ความรู้รองที่ต้องการได้แก่ มีความรู้ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา มีความรู้ในศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต และสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ และมีความรู้สามารถเข้าใจความก้าวหน้าของความรู้และงานวิจัยในปัจจุบัน

๒.๒ วิธีการสอน

- การอธิบายประกอบสื่อเน้นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และเนื้อหา
- มอบหมายงานค้นคว้าเอกสารหรือจัดทำโครงการ และงานกลุ่ม ในหัวข้อเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพุทธศาสนาในประเทศไทยและในประเทศต่างๆ แล้วนำเสนอข้อมูลการค้นคว้า
- การศึกษาดูงาน ในประเด็นเกี่ยวกับขบวนการและองค์กรใหม่ๆ ทางพุทธศาสนาในปัจจุบัน แล้วสรุปเป็นเอกสารรายบุคคล

๒.๓ วิธีการประเมินผล

- ทดสอบย่อย สอบกลางภาค สอบปลายภาค ด้วยข้อสอบที่เน้นการวัดหลักการ ทฤษฎี และเนื้อหา
- การรายงานเอกสารงานค้นคว้าหรือโครงการและการศึกษาดูงาน
- การนำเสนอรายงานหน้าชั้น

๓. ทักษะทางปัญญา

๓.๑ ทักษะทางปัญญาที่ต้องพัฒนา

ทักษะทางปัญญาหลักที่ต้องพัฒนา ได้แก่ เป็นผู้ใฝ่รู้ มีความมุ่งมั่น และมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต นำความรู้ไปโยงเชื่อมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ ทักษะทางปัญญารองที่ต้องพัฒนา ได้แก่ สามารถคิดวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลอ้างอิงได้ สามารถประยุกต์ความรู้และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

๓.๒ วิธีการสอน

- การสนทนาถามตอบ เน้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า ให้เกิดรูปธรรมนำสู่การปฏิบัติได้
- การตั้งประเด็นสำคัญๆ อภิปราย กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าในห้องเรียน

- การทักษะศึกษาสำนักตัวแทนของขบวนการและองค์กรใหม่ๆ ทางพุทธศาสนาในปัจจุบัน ต่างๆ ในประเทศไทย แล้วนำสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

๓.๓ วิธีการประเมินผล

- สอบกลางภาคและปลายภาค โดยเน้นข้อสอบที่มีการวิเคราะห์สถานการณ์พระพุทธ ศาสนา
- สังเกตพฤติกรรม ทักษะคิด การคิดวิเคราะห์ ต่อกระบวนการศึกษาทั้งในห้องเรียน และกิจกรรมนอกห้องเรียน

๔. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

๔.๑ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา

ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบหลักที่ต้องพัฒนา ได้แก่ มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร และมีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักจัดการอารมณ์ และยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบรอง ได้แก่ เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม และตระหนักในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี วรรณกรรม ทั้งของไทยและของประชาคมโลก

๔.๒ วิธีการสอน

- จัดกิจกรรมมอบหมายงานค้นคว้าเอกสารและนำเสนองานเป็นรายบุคคล และงานกลุ่ม
- จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน แบ่งกลุ่มรับผิดชอบภาระงานโครงการกิจกรรมและงานในเนื้อหาวิชา

๔.๓ วิธีการประเมินผล

- สังเกตการพฤติกรรมแสดงออกในการทำงานกลุ่ม
- ประเมินตนเอง และเพื่อน ด้วยแบบฟอร์มที่กำหนด

๕. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๑ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา

ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องพัฒนา ได้แก่ สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อความหมายได้ดี ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน สามารถวิเคราะห์เชิงตัวเลข ระบุเทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์แปลความหมายได้ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และคัดเลือก และสามารถสรุปประเด็นและสื่อสารทั้งการเขียน การพูด รู้จักเลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ

๕.๒ วิธีการสอน

- การอธิบาย สอนทนา ในชั้นเรียนกระตุ้นการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อความหมาย
- มอบหมายงาน หรือใช้แบบฝึกเป็นรายบุคคล เพื่อให้วิเคราะห์เชิงตัวเลข ฯลฯ
- การทำโครงการเป็นงานกลุ่ม ในการค้นคว้าเนื้อหาทางประวัติศาสตร์พุทธศาสนา โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสืบค้นข้อมูล

๕.๓. วิธีการประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางการฟัง พูด อ่าน เขียน
- ตรวจสอบประเมินงานมอบหมายรายบุคคล
- ตรวจสอบประเมินโครงการ

หมวดที่ ๕

แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

สป.ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	เวลา	กิจกรรมการ เรียนการสอน สื่อที่ใช้	ผู้สอน
๑	<p>บทที่ ๑ จุดเริ่มต้นของพระพุทธศาสนา</p> <p>๑.๑ ชมพูทวีปก่อนพุทธกาล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับชมพูทวีป - อารยธรรม <u>ลุ่มแม่น้ำสินธุ</u> - ความรุ่งเรืองของอารยันในชมพูทวีป - ลัทธิ <u>ความเชื่อก่อนพุทธกาล</u> <p>๑.๒ พุทธประวัติช่วงปฐมกาล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้เบื้องต้น - เหตุการณ์ก่อนประสูติ - เหตุการณ์ตอนประสูติ - เจ้าชายสิทธัตถะก่อนผนวช <p>๑.๓ พุทธประวัติช่วงออกผนวช</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุที่ออกผนวช - เหตุการณ์ขณะผนวช <p>สรุป</p>	๒	<p>- ปฐมนิเทศการ เรียนการสอน บรรยาย/ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/<u>ทีวี</u> <u>ทัศน์เกี่ยวกับพุทธ</u> <u>ประวัติ</u></p> <p>- นิสิตทดสอบทำ <u>ข้อสอบประจำบท</u> ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ
๒	<p>บทที่ ๒ ตรัสรู้</p> <p>๒.๑ เหตุการณ์ช่วงบำเพ็ญทุกรกิริยา</p> <ul style="list-style-type: none"> - แสวงหาอาจารย์ - ปัญจวัคคีย์เฝ้าปรนนิบัติ - บำเพ็ญทุกรกิริยา <p>๒.๒ เหตุการณ์ช่วงตรัสรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - นางสุชาดาแค้น - ถาดทอง 	๒	<p>- บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/<u>ทีวี</u> <u>ทัศน์เกี่ยวกับพุทธ</u> <u>ประวัติ</u></p> <p>- นิสิตทดสอบทำ</p>	ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ

	<ul style="list-style-type: none"> - ผจญพระยามาร - ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ <p>๒.๓ เหตุการณ์ภายหลังตรัสรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ต้นพระศรีมหาโพธิ์ - อนิมิสเจดีย์ - รัตนจงกรมเจดีย์ - รัตนฆรเจดีย์ - อชปาลนิโครธ - มุจลินท์ - ราชายตนะ <p>๒.๔ บุคคลผู้ใกล้ชิดพระโพธิสัตว์ก่อนตรัสรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระนางยโสธรา - พระราहुล - นายฉันทนะ - ฌฎีกาภรรมาพรหม - พระเจ้าพิมพิสาร - นางสุชาดา - ปิณธุวัคคีย์ - อาพระ กาลามโคตร/ อุทกะ รามบุตร <p>สรูป</p>		<p>ข้อสอบประจำบท</p> <p>ในโปรแกรมสำเร็จรูป</p>	
๓-๔	<p>บทที่ ๓ การเผยแพร่พุทธศาสนา</p> <p>๓.๑ พระพุทธดำริในการประกาศธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - พุทธสาวก ๖๐ รูป - การจาริกเพื่อเผยแพร่พระศาสนา <p>๓.๒ หลักการและวิธีการเผยแผ่ธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการ - วิธีการ <p>๓.๓ สาวกผู้เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระสาวก - พระสาวิกา 	๔	<p>-บรรยาย/ตัวอย่างประกอบ/เอกสาร/เพาเวอร์พอยท์/ภาพ/ดีวีดีทัศน์</p> <p>-ชมสารคดีตาม รอยพระพุทธเจ้า</p> <p>- กิจกรรมสรูปสาระสำคัญ ครั้งที่</p>	<p>ผศ.บรรจง โสดาดี วิทยากร พิเศษ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - สาวกที่เป็นคฤหัสถ์ <p>๓.๔ ปัญหาและอุปสรรคในการเผยแพร่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาและอุปสรรคภายใน - ปัญหาและอุปสรรคภายนอก <p>๓.๕ พุทธปรินิพพาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พุทธกิจ ๔๕ พรรษา - เหตุการณ์ประจวบก่อนปรินิพพาน - เสด็จดับขันธปรินิพพาน - ถวายพระเพลิงพระพุทธรูป <p>สรุป</p>		<p>๑ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>- นิสิตทดสอบทำ ข้อสอบประจำบท</p> <p>ในโปรแกรมสำเร็จรูป</p>	
๕	<p>บทที่ ๔ สังคายนา</p> <p>๔.๑ เหตุที่ทำให้เกิดการสังคายนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดจากเหตุภายนอก - เกิดจากเหตุภายใน <p>๔.๒ สังคายนาครั้งที่ ๑</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุการสังคายนา - รูปแบบและช่วงเวลา - บุคคลสำคัญในการสังคายนา - เหตุการณ์ระหว่างสังคายนา - ผลของการสังคายนา <p>๔.๓ สังคายนาครั้งที่ ๒</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุการสังคายนา - รูปแบบและช่วงเวลา - บุคคลสำคัญในการสังคายนา - เหตุการณ์ระหว่างสังคายนา - ผลของการสังคายนา <p>๔.๔ ผลของการทำสังคายนาครั้งที่ ๓</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุการสังคายนา - รูปแบบและช่วงเวลา - บุคคลสำคัญในการสังคายนา - เหตุการณ์ระหว่างสังคายนา 	๒	<p>- บรรยาย/ตัวอย่างประกอบ/เอกสาร/เพาเวอร์พอยท์/ภาพ/วีดิทัศน์</p> <p>- นิสิตทดสอบทำ ข้อสอบประจำบท</p> <p>ในโปรแกรมสำเร็จรูป</p>	<p>ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - ผลของการสังคายนา <p>๔.๕ <u>สังคายนาครั้งที่ ๔</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุการสังคายนา - รูปแบบและช่วงเวลา - บุคคลสำคัญในการสังคายนา - เหตุการณ์ระหว่างสังคายนา - ผลของการสังคายนา <p>สรุป</p>			
๖	<p>บทที่ ๕ <u>พุทธศาสนาเถรวาท</u></p> <p>๕.๑ <u>การแตกแยกเป็นนิกาย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - เกิดจากความเห็นวิบัติ - เกิดจากความประพฤติวิบัติ - เกิดจากความเข้าใจเรื่องพุทธภาวะ - เกิดจากแรงบีบคั้นในศาสนาพราหมณ์ - เกิดจากพุทธบริษัทฝ่ายคฤหัสถ์ <p>๕.๒ <u>ลักษณะและแนวทางของพระพุทศาสนาเถรวาท</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะเด่นของพระพุทศาสนาเถรวาท - แนวทางของพระพุทศาสนาเถรวาท <p>๕.๓ <u>บุคคลสำคัญในพระพุทศาสนาหลังพุทธกาล</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>พระมหากัสสปะเถระ</u> - <u>พระเวตเถระ</u> - <u>พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ</u> - <u>พระเจ้าอโศกมหาราช</u> - <u>พระเจ้ามลิந்த</u> - <u>พระเจ้ากนิษกะ</u> <p>๕.๔ <u>มรดกของพระพุทศาสนาในอินเดีย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>วัดโศการาม</u> - <u>ถ้ำชันตา เอลโลรา</u> - <u>มหาวิทยาลัยวัลภี</u> <p>สรุป</p>	๒	<p>-บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/<u>ทีวี</u> <u>ทัศน์เกี่ยวกับ</u> <u>พัฒนาการของ</u> <u>พระพุทศาสนา</u> <u>ในอินเดีย</u></p> <p>-นิติตทดสอบทำ <u>ข้อสอบประจำบท</u> ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	<p>ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ</p>

๗-๘	<p>บทที่ ๖ พระพุทธศาสนามหายาน</p> <p>๖.๑ การเกิดขึ้นและพัฒนาการของพระพุทธศาสนา มหายาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนามหายาน - พัฒนาการของนิกายมหายาน <p>๖.๒ ลักษณะและแนวทางของพระพุทธศาสนา มหายาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะสำคัญ - แนวทางปฏิบัติของมหายาน <p>๖.๓ บุคคลและคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนา มหายาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระอศฺวโมเช - พระนาคารชุน - พระวสุพันธุ - พระทีปังกร ศรีชญาณ - พระกุมารชีวะ <p>๖.๔ อิทธิพลของพระพุทธศาสนามหายาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ - อิทธิพลด้านการเมืองการปกครอง - อิทธิพลด้านสังคม <p>๖.๕ มรดกของพระพุทธศาสนามหายานในอินเดีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - มหาวิทยาลัยนาลันทา - มหาวิทยาลัยวิกรมศิลา - มหาวิทยาลัยโสมปุรี - มหาวิทยาลัยชคัททะเล <p>๖.๖ ความสูญสิ้นของพุทธศาสนาในอินเดีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุภายใน - สาเหตุภายนอก <p>สรุป</p>	๔	<p>-บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/ดีวี ทัศน์</p> <p>- ชมสารคดีตาม รอยพระถึงขั้มจิ่ง</p> <p>-กิจกรรมสรุป สาระสำคัญ ครั้งที่ ๒ โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <p>-นิสิตทดสอบทำ ข้อสอบประจำบท ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	<p>ผศ.บรรจง โสดาดี</p> <p>- เชิญ วิทยากร</p>
๘	สอบระหว่างภาค	๒	สอบ	

๑๐	<p>บทที่ ๗ พุทธศาสนาในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p> <p>๗.๑ พระพุทธศาสนาในเอเชียใต้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในประเทศเนปาล - พระพุทธศาสนาในประเทศอินเดีย - พระพุทธศาสนาในประเทศภูฏาน - พระพุทธศาสนาในประเทศบังกลาเทศ - พระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา <p>๗.๒ พระพุทธศาสนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในประเทศเมียนมาร์ - พระพุทธศาสนาในประเทศกัมพูชา - พระพุทธศาสนาในประเทศสปป.ลาว - พระพุทธศาสนาในประเทศเวียดนาม <p>สรุป</p>	๒	<p>-บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/ดีวี ทัศน์/ -กิจกรรมเสริม ทักษะรายวิชา - บทที่ ๗-๘-๙ แบ่งกลุ่มนิสิต ค้นคว้าและ นำเสนองาน ๑๙ กลุ่ม (๑๐%) -นิตินิตทดสอบทำ ข้อสอบประจำบท ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ
๑๑	<p>บทที่ ๘ พุทธศาสนาในเอเชียตะวันออกเฉียงไกล</p> <p>๘.๑ พระพุทธศาสนาในประเทศจีน</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในอารยธรรมเก่า - พระพุทธศาสนาในสมัยใหม่ - พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน <p>๘.๒ พระพุทธศาสนาในประเทศเกาหลี</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในอารยธรรมเก่า - พระพุทธศาสนาในสมัยใหม่ - พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน <p>๘.๓ พระพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในอารยธรรมเก่า - พระพุทธศาสนาในสมัยใหม่ - พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน 	๒	<p>-บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/ดีวี ทัศน์เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา สายมหายาน -นิตินิตทดสอบทำ ข้อสอบประจำบท ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ

	<p>๘.๔ พระพุทธศาสนาในประเทศ<u>ไต้หวัน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในอารยธรรมเก่า - พระพุทธศาสนาในสมัยใหม่ - พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน <p>๘.๕ พระพุทธศาสนาในประเทศ<u>มองโกเลีย</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในอารยธรรมเก่า - พระพุทธศาสนาในสมัยใหม่ - พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน <p>๘.๖ พระพุทธศาสนาในประเทศ<u>ทิเบต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พระพุทธศาสนาในอารยธรรมเก่า - พระพุทธศาสนาในสมัยใหม่ - พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน <p>สรุป</p>			
๑๒	<p>บทที่ ๙ พุทธศาสนาในดินแดนตะวันตก</p> <p>ความนำ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดินแดนตะวันตก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทวีป<u>ยุโรป</u> - ทวีป<u>อเมริกา</u> - ทวีป<u>ออสเตรเลีย</u> - ทวีป<u>แอฟริกา</u> <p>๙.๑ การแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาในดินแดนตะวันตก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาช่วงแรก - การแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาช่วงที่ ๒ - การแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาช่วงที่ ๓ <p>๙.๒ พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในดินแดนตะวันตก</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในยุโรป - พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในอเมริกา - พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในออสเตรเลีย <p>๙.๓ อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในดินแดนตะวันตก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านความเชื่อ (ปรัชญา ความคิด) 	๒	<p>-บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/ทีวี ทัศน์เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา <u>ในดินแดน ตะวันตก</u></p> <p>- แบ่งกลุ่มค้นคว้า และนำเสนองาน กลุ่ม</p> <p>-นิสิตทดสอบทำ <u>ข้อสอบประจำบท</u> ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ

	<ul style="list-style-type: none"> - ด้านสังคมและวัฒนธรรม - ด้านเศรษฐกิจ - ด้านการเมือง <p>สรุป</p>			
๑๓ – ๑๔	<p>บทที่ ๑๐ พระพุทธศาสนาในประเทศไทย</p> <p>๑๐.๑ การแผ่ขยายพระพุทธศาสนาในประเทศไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> - คลื่นพระพุทธศาสนาช่วงแรก - คลื่นพระพุทธศาสนาช่วงที่ ๒ <p>๑๐.๒ พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในอารยธรรม <u>ขอม</u> <u>ทวารวดี ศรีวิชัย สุโขทัย อโยธยา</u> - พัฒนาการของพระพุทธศาสนาในสมัย <u>รัตนโกสินทร์</u> - สถานการณ์ของพระพุทธศาสนา <u>ในปัจจุบัน</u> <p>๑๐.๓ อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> - อิทธิพลต่อความเชื่อ - อิทธิพลต่อวัฒนธรรม - อิทธิพลต่อเศรษฐกิจ - อิทธิพลต่อการเมืองการปกครอง - อิทธิพลต่อการศึกษา <p>สรุป</p> <p>-สรุปสาระสำคัญ ครั้งที่ ๓ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	๔	<p>-บรรยาย/ ตัวอย่าง ประกอบ/ เอกสาร/เพาเวอร์ พอยท์/ภาพ/ทีวี ทัศน์เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา ในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้</p> <p>-กิจกรรมศึกษา จารีกร่องรอย อารยธรรมพุทธ ศาสนาในประเทศไทย (๑๐%)</p> <p>-นิสิตทดสอบทำ <u>ข้อสอบประจำบท</u> ในโปรแกรม สำเร็จรูป</p>	<p>ผศ.บรรจง โสดาดี</p> <p>- ผู้ทรงคุณ วุฒิ</p>
๑๕	<p>บทที่ ๑๑ องค์กรพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน</p> <p>๑๑.๑ พระพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงในเทศไทย</p> <p>๑๑.๒ องค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มเพศววิถี - กลุ่มตีความใหม่ - กลุ่มสำนัก <u>สวนโมกขพลาราม</u> - กลุ่ม <u>สันติอโศก</u> - กลุ่มวัดพระ <u>ธรรมกาย</u> 	๒	<p>-กิจกรรม อภิปรายโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนแต่ละ สำนัก</p> <p>-แบ่งกลุ่มนิสิต ๙ กลุ่ม จัด นิทรรศการทั้ง ๙</p> <p>-สรุปวิเคราะห์</p>	<p>ผศ.บรรจง โสดาดี และคณะ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มวัดหนองป่าพง <p>๑๑.๓ องค์การพระพุทธศาสนาที่สำคัญในต่างประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชุมชนปฏิบัติธรรมแห่งสังฆะ <u>หมู่บ้านพลัม</u> - <u>ชุมชนทิเบต</u> - <u>สมาคมมหาโพธิ์</u> <p>สรุป</p>		<p>ประมวลผลการสอน (๑๐%)</p> <p>- นิสิตทดสอบทำ <u>ข้อสอบประจำบท</u> ในโปรแกรมสำเร็จรูป</p>	
๑๖	สอบปลายภาค	๒	ข้อสอบกลาง	(๖๐%)

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ที่	ผลการเรียนรู้*	วิธีการประเมิน	ลำดับที่ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมินผล
๑	๑.๑, ๒.๑, ๓.๑	สอบปลายภาค (ข้อสอบกลาง)	๑๖	๖๐%
๒	๑.๑, ๑.๖, ๑.๗, ๒.๑, ๒.๔-๒.๖, ๓.๒, ๔.๑- ๔.๖, ๕.๓-๕.๔	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมกลุ่มค้นคว้านำเสนอผลงาน - กิจกรรมศึกษาจาริก - กิจกรรมจัดนิทรรศการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ๑๐-๑๒ - ๑๓-๑๔ - ๑๕ 	๓๐%
๓	๑.๑-๑.๗, ๓.๑	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าชั้นเรียน - การมีส่วนร่วม อภิปราย เสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน 	ตลอดภาคการศึกษา	๑๐%

หมวดที่ ๖

ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑. เอกสารและตำราหลัก

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **ประวัติพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

๓. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

กรมการศาสนา. **ประวัติพุทธศาสนาแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี**. กรุงเทพมหานคร :
การศาสนา, ๒๕๒๕.

กรุณา เรื่องอุไร, กุศลาสัย. **อินเดียอนุทวีปที่น่าทึ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สยาม. ๒๕๓๙.

การประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธเพื่อการเผยแผ่พุทธศาสนาแห่งโลก ครั้งที่ ๒ ณ

หอประชุมพุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ๙-๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๓.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา เล่ม ๑๔ พุทธศาสนาในอังกฤษและเยอรมัน**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๐.

ประเวศ วะสี. **สวนโมกข์ ธรรมกาย สันติอโศก**, พิมพ์ครั้งที่ ๘ .กรุงเทพมหานคร : หมอ
ชาวบ้าน, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธศาสนาในเอเชีย**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐

พระเทพดิลก (ระแบบ ฉัฐญาโณ). **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา**, พิมพ์ครั้งที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระมหาดาวสยาม วชิรปณฺโณ. **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในอินเดีย**. กรุงเทพมหานคร:

พิมพ์สวย, ๒๕๔๖.

สุชาติ หงษา. **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา จากอดีตสู่ปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร :

ธรรมสภา, ๒๕๔๙.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร:

อักษรพิทยา, ๒๕๓๘.

เสถียร โปธิ์นันทะ. **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔, กรุงเทพมหานคร : สร้างสรรค์บุ๊ค, ๒๕๔๔.

อุทัย ธรรมสาโร (แปลและเรียบเรียง). **พุทธศาสนาในยุโรปและสหรัฐอเมริกา**.

กรุงเทพมหานคร : โพธิ์สามต้นการพิมพ์, ๒๕๑๘.

Message from VIPs. Published The Joint International organizing Committee
for the Third International Conference on the United Nations Day of
Vesak. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press, Thailand,
๒๐๐๖.

- Phra Thepsophon. (Prayoon Mererk). **International Recognition of the Day of Vesak**. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press, Thailand, ๒๐๐๓.
- Phra Thepsophon. (Prayoon Dhmmacitto). **๒๕๐th Anniversary of Syamvamsa in Sri Lanka**. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press, Thailand, ๒๐๐๓.
- Sir. Edwin Arnold. **Ligth of Asia**. แปลโดยพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (สิริจันทเถร), กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

หมวดที่ ๗

การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนิสิต

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยนิสิต ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากนิสิตได้ดังนี้

- การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
- การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน
- แบบประเมินผู้สอน และแบบประเมินรายวิชา
- ข้อเสนอแนะผ่านเว็บบอร์ด ที่อาจารย์ผู้สอนได้จัดทำเป็นช่องทางการสื่อสารกับนิสิต

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- การสังเกตการณ์สอนของผู้ร่วมทีมการสอน
- ผลการสอบ
- การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ จึงมีการปรับปรุงการสอน โดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมอง และหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้

- สัมมนาการจัดการเรียนการสอน
- การวิจัยในและนอกชั้นเรียน

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนิสิตในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จาก การสอบถามนิสิต หรือการสุ่มตรวจผลงานของนิสิต รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนิสิตโดยอาจารย์อื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร
- มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชา ตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนิสิต โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงาน วิธีการให้คะแนนสอบ และการให้คะแนนพฤติกรรม

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

- ปรับปรุงรายวิชาทุก ๓ ปี หรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ ๔
- เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นิสิตมีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์หรืออุตสาหกรรมต่าง ๆ